

Ära karda, vaid räägi, ja ära ole vait! Sest mina olen sinuga. Apostlite teod 18:9–10

Ära karda, vaid räägi, ja ära ole vait! Sest mina olen sinuga. Apostlite teod 18:9–10

Elus tuleb ette erinevaid olukordi. On hetki, mil seisame kindlalt kahe jalaga maa peal. Ja teisalt – on aegu, mil parema meelega jätaksime kõik pooleli ja lahkuksime tagasi vaatamata.

Samalaadses, pisut kõhklevas olukorras oli ka Paulus Korintose linnas. Ta oli järjekindlalt ja väsimatult kuulutanud Issanda vägevusest ja päästvast armust. Siiski näis Paulusele, et tema pingutused ei kandnud vilja. Rahvas oli tuim, sõnum ei jõudnud päralt.

“Miks? Mida ma valesti teen,” võis Paulus mõelda.

Ühel öösel ilmus Paulusele Issand, kes teadis täpselt, milliste mõtetega oli Paulus magama heitnud. Jumal teadis apostli nõutust ja õhku paisatud küsimusi.

Ja Issand ütles Paulusele: “Ära karda, vaid räägi, ja ära ole vait! Sest mina olen sinuga.” Sellest sõnumist Paulusele piisas. Vaatamata arvatavale ebaedule ei lahkunud Paulus linnast, vaid jäi sinna veel üheks aastaks ja kuueks kuuks Jumala päästvast armust kuulutama.

Jumal näeb laiemalt ka meie elupilti. Võibolla tajume või oleme kogenud oma elus usu vähesust ja selle nõrkust.

Võibolla võitleme argipäevase toimetuleku, terviseprobleemide või hingehädadega. Või oleme rinda pistmas kahtlustega, mis meid järelejätmatult vaevavad ja kinnitavad, et meie kätetöö on samuti olnud vaid üks tühi töö ja vaimu närimine. Tõsi, me ei näe sageli oma tehtud töö ja nähtud vaeva vilju.

Kuid püha Jumal kinnitab meilegi, et Tema näeb ja teab meie elust kõik ning Tema on meiega. Seepärast ei tasu meil karta neid hetki, mil me ei näe keerulistes situatsioonides mõistlikke lahendusi. Jumal teab ja Tema näeb tervikpilti. Tema näeb ka seda osa meie elus, mis on meie silme eest veel varjatud. Tema teab, kuhu oleme teel ja mis saab veel sündima. Tema annab jõu ja nõu, mida väga oma nõutuse hetkedel vajame. Meie osaks jääb Teda usaldada. Igal ajal. Kõiges.

Abiõpetaja Kaisa Kirikal

J. Köleri fresko restaureerimistööd on lõppenud

Kogudus koos linnarahvaga võib rõõmustada – 20. mail alustatud Kaarli kiriku Johann Köleri freskotehnikas altarimaali „Kutsuv Õnnistegija“ restaureerimis-konserveerimistööd on lõppenud. 21. juunil võeti tellingud maha ja kaunis maal oma uues värskuses seisab koguduse ees.

Tööd viidi läbi H&M Restuudio OÜ Hilka Hiiopi ja Merike Kallase juhtimisel. Töösse olid kaasatud ka Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja restaureerimise osakonna endised ja praegused tudengid.

Tallinna Kaarli kiriku J. Köleri freskost saab lisaks mitmedele muudele allikatele põhjalikult lugeda Egle Tamme ja Tiina-Mall Kreemi raamatust „Eesti kirikud II. Tallinna Kaarli kirik“. Tänu käesoleva aasta mais-juunis läbiviidud fresko põhjalikele uuringutele (autori märgid maalingus, päevatööd, alusjoonis, maalingu etapiline ülesehitus) on kirjalikud allikad saanud palju põnevat lisamaterjali. Freskotehnika eripära - maalimine märjale krohvile – loob võimaluse maali talletada väärtuslikku lisainformatsiooni. Maali pinnal ei leidunud küll kunstniku juuksekarvu, aga sealt võis leida nii pintslisarvu kui krohvi tugevalt vajutatud sõrmejälgi (mis on tekkinud ehk tellingute kõikumisel) ja ka palju küünejälgi. Freskomaalijad kasutavad pikka küünt kääre väikseima toetuspunktina - parema käega maalides vajutatakse vasaku käe väikse sõrme küün märga krohvi ja nii saab parem käsi vasakule käele toetudes maalida. Hilka Hiiopi sõnul, kes on aastaid töötanud Itaalias freskodega, on sõrmejälgede freskost leidmine väga tavapärane, aga haruldane on leida kogu ühe käe näppude jäljend, nagu Köleril. H. Hiiop pole nii kaunist näppude jäljendit varem näinud, tavaliselt ikka üks sõrm korraga.

Freskot uurides oli võimalik krohvikihide ülekatete järgi tuvas-

tada ka päevatööde ehk *giornate* graafiline jaotus ja fresco maalimiseks vajaliku niiske lubikrohvi piirkondade järjestus. Siiani olid kirjalikud allikad kinnitanud, et fresko maaliti kümne päevaga. Nüüd oli võimalik krohvi ülekatete põhjal tuvastada, et fresko maaliti 9 päevaga. Töö maalimise kiirus on saanud ka nõ freσκο nõrkuseks, osa tööpäeva hommikul krohvitud pinnast oli tööpäeva lõpuks juba poolkuiv – seetõttu oli pigmenti kiht teatud kohtades halvasti lubikrohviga seotud. See tegi töölt paksu mustusekihi eemaldamise väga keeruliseks, kuna rasvane saastekiht oli kohati krohvikihiga rohkem seotud kui pigment. Õnneks oli neid piirkondi vähe ja need õnnestus puhastada pinda minimaalselt kahjustades ja pigmenti säilitades ning kinnitades.

Freskot uurides oli võimalik tuvastada, et kunstnik oli teinud 1:1 ettevalmistava alusjoonise ainult näopiirkonnale ja kätele. Alusjoonist on võimalik märjale krohvile kanda läbi kartooni jooni tõmmates või siis terava naaskliga täpirida sisse toksides. Maali uurides teostatati ka infrapuna pildistamine ja selle meetodi abil oli täpirida maalikihi all väga hästi nähtav. See oli meeldivaks üllatuseks, kuna lubikrohv üldjuhul ei lase infrapuna kiirgust hästi läbi.

Maalile läheneti kontseptsiooniga säilitada maksimaalselt selles olevat informatsiooni. Oluliseks küsimuseks tõusis, kuidas toimida maalil olevate pragudega. Vanadelt fotodelt õnnestus tuvastada, et praod olid maalil olemas juba enne 1923. aastat, mil kirikus kasutati veel gaasikutet. Pragudele 2002. aastal paigaldatud kontrollmajakad on püsinud aastate jooksul stabiilsetena ning ümbritsev liiklus ei ole neid pragusid mõjutanud. Ehitusinsener Silvia Rändi poolt anti mais freskot läbivatele krohvipragudele eksperthinnang, mille kohaselt on tegemist

viidi need kaks töötappi läbi üheaegselt – pigmenti kinnitades eemaldati tahm. Pigmenti kinnitamine toimus spreiga liimainet peale pritsides.

2 Stabiilse maalingukihi puhastamine toimus kuivpuhastusmeetodil ja abivahendina kasutati kautšukšvammi (maalide restaureerimisel kasutatav WISHAB švamm osutus käesoleva maali puhul liiga agressiivseks).

3 Üksikute lahtiste krohvitudikete kinnitamine.

4 Pindmiste paranduste teostamine pragudel. Pragude dominantsi vähendati neid toneeringutega optiliselt taandades.

vahetult 1879. a. fresko aluspinna ettevalmistamise, st märja krohvi karboniseerumise/väljakuivamisega kaasnenud mahukahanemise pragudega. Praod on stabiilsed ja ei ohusta fresko säilivust. Nüüd tuli lahendada maalingut läbivate pragudega seotud esteetiline küsimus - kas neid varjata või mitte? Kuna praod on maali saatnud selle sünnist peale ja saanud nii sümboolse väärtuse ning on ka osaks maalingu tervikust, otsustati praod alles jätta. Nende dominantsust vähendati optilise toneeringu abil – praod on küll aimatavad, aga maalingu suhtes vähem domineerivad.

Maalingult leiti ka mehaanilisi vigastusi, mis on tõenäoliselt tekkinud tellingute paigaldamisel, need peideti mimeetilisi toneeringuga.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lisaks põnevatele uuringutele toimusid järgmised koserverimis-restaureerimistööd:

1 Pulbristunud pigmendikihi kinnitamine ja maalingu puhastamine. Kuna pigment oli kohati kaotanud täiesti sideaine,

5 Pigmendikulumite ja pindmiste paranduste toneerimine viidi läbi akvarellidega.

H & M Restsuudio OÜ teostas ka Sally von Kugelgeni fresko krohviraamistuse sondaazid, et selgitada välja selle algne värviviihmistus. Algset tooni küll ei kasutatud ja krohviraamistus värviti senisest veidi heledama, et see sobituks kiriku praeguse interjööriidiga.

Restaureerimistööd on läbi, aga kirikus on võimalik vaadata põnevat näitust, mis avab nii ainulaadse teose loomise kui ka ennistamise tausta. Peatutakse kolmel teemal: Kes on maali teinud?, Kuidas on maal tehtud? ja mida me näeme maalil täna?

Näituse pärliks on Eesti Kunstimuuseumist vaatajate ette toodud J. Köleri altarimaali maketti, mis on koguduse ees varem seisnud vaid korra, kui Köler seda enne maalimist kogudusele tutvustas

Külli Saard

Kuldleeripüha

jumalateenistus toimub 25. augustil kell 10.

Eelnevalt saame kokku

kolmapäeval 21. augustil kell 16 koguduse majas.

Ootame koguduseliikmeid, kes on

saanud leeriõnnistuse aastal 1963. aastal

Oma osavõtust andke palun eelnevalt teada koguduse kantseleisse.

Hõbeleeripüha

jumalateenistus toimub 22. septembril kell 10.

Jumalateenitusele järgneb koosviibimine kirikus.

Ootame koguduseliikmeid, kes on

saanud leeriõnnistuse aastatel 1980-1988.

Oma osavõtust andke palun eelnevalt teada koguduse kantseleisse (tel 6199 100, tallinna.kaarli@eelk.ee).

ORELIREMONDI KAMPAANIA „VILED HÜÜDMA!“

Kui keegi soovib oreli kapitaalremondi toetuseks annetada, siis on seda võimalik teha neljal moel:

1. Annetada kirikusse paigutatud orelivilekujulisse annetuskarpi.

2. Annetada EELK Tallinna Toompea Kaarli koguduse oreli arveldusarvele 221057033689.

3. Kinkides kirikule nimelise orelivile – ristilapsele ristimispäevaks; kalli inimese mälestuseks või hoopis endanimelise orelivile. Kõikide annetajate nimed jäädvustatakse kiriku seinale asetatavale tänuplaadile. Iga annetatud vile kohta väljastab kogudus tänukirja, millel kirjas, milline vile on kirikule kingitud. Vilede hinnad jäävad vahemikku 10-st kuni 3 000 euroni. Orelis on kokku on 5200 vile pikusega mõnest sentimeetrist kuni 6 meetrini. Vile kinkimissooviga saate pöörduda koguduse kantseleisse või pühapäeviti kirikumeeste poole.

4. Helistades annetustelefonil 90077004 toetad oreli remonti 3 euroga.

ÜHEST MUUSIKAÕHTUST

16. juulil esineb Kaarli kirikus muusikaõhtul vanamuusikaansambel „**Da camera e da chiesa**“ Moskvast. Tegu on 1988. a loodud ainulaadse kammeransambliga, kelle repertuaaris on üle kolmetuhande 14.–18. saj pärit Euroopa ja Venemaa õukonna- ja kirikumuusikateost. Sealhulgas Johann Sebastian Bachi, Francesco Geminiani, Heinrich von Biberi, Giuseppe Tartini, Heinrich Wilhelm Ernsti jt loomingut. Ansambli asutas viuldaja **Viktor Feliziant**, kes oma isa, Vene NFSV teenelise kunstniku Boris Felizianti suunamisel asus õppima Moskva Gnessinite-nim instituuti silmapaistvate vene viuldajate Vladimir Vulfmani, Boris Garlitski ja Mark Lubotski juhendamisel.

Lõpetanud õpingud 1974. a sai temast ansamblist ja solist, kes on esitanud hulgaliselt maailma kullafondi kuuluvat soolorepertuaari ja korraldanud oma ansambliga „Da camera e da chiesa“ rahvusvahelisi festivale Moskvast (nt Moscow Baroque ja Baroque-Solisten) ning esinenud välismaal, sh Baltimaades. Viimastel aastatel on ta koos perega (tütar Margarita on pianist ja organist) esinenud mitmel pool Virumaal, sh korduvalt Võsul ja Lahemaal. Igal kontserdil on ansambli koosseis erinev, see sõltub esitatavast repertuaarist. Koos Viktor Feliziantiga esinevad Kaarli kirikus **Inna Viardo** (tšello), **Andrei Serbenta** (klavessiin, orel), **Valeria Golovko** (sopran) ja **Nadežda Panfjorova** (metsosopran).

Muusikateadlane Ene Pilliroog.

Kaarli orelist ja mängijaist (II)

Kui Kaarlis kõlanud orelimuusikast võime rääkida juba 1863. a-st (abikiriku aegadest), mil oli olemas väike orel ja seal töötas baltisaksa päritoluga organist Carl Casimir Krosing (1843–1923), siis olgu kõrvalpõikena ära märgitud teatud ebamäärasus, mis valitseb tänini Kaarli segakoori loomise algusaastaid kirja pannes. Juba abikiriku pühitsemisel 2. juunil 1863 kõlas koorilaul. Praeguse kiriku nurgakivi pühitsemise lauleleht annab teada, et koguduse koori kõrval laulsid kaasa Tallinna lauluseltside koorid. 1888. a aprillikuu „Kristlik pühapäevaleht“ märgib, et 27. märtsil andis Kaarli segakoor suure vaimuliku kontserdi ja et koor on juba 18 aastat vana!

Nendest faktidest lähtuvalt oleks siit mõndagi õpetlikku uurida meie praegusel segakooril, sest kas ikka on õige hakata koori vanust lugema alles II maailmasõja järgsest ajast või hoida au sees koguduse ajaloolisi traditsioone, mille põhjal on segakoori tegutsemise aastanumber hoopis midagi muud kui seda on tähistatud. Ühtedel andmetel töötas 1869. a-st (teistel 1870. a-st) järjestikku nelikümmend aastat Kaarli koguduses suurepärase koorijuhivõimetega köster (ehk kantor ehk kirikuõpetaja parim kaastööline) **August Karl Pfaff** (suri 14. X 1909), kelle segakoor pälvis tunnustuse ka väljaspool kirikuteenistusi ja kelle enda mahedat baritonihäält kiidetakse kroonikas. Tema segakoori sagedaste kontsertide annetusel lisasid kirikule suuri toetussummasid. Pfaff kasutas jumalateenistustel ka kõlavate häälega kaheksast poisist koosnevat koori, kes a cappella lauluga teenis kaasa ka talitustel. See traditsioon oli säilinud katolikuajast ja seda teistes Tallinna luterlikes kirikutes ei kasutatud, küll aga kutsuti Kaarli laulupoisse aeg-ajalt neisse laulma. Nii juhtisid organist-koorijuht-köster, segakoor ja laulupoisid Tallinna suurima koguduse (Kaarli) muusikaelu. Pfaff pidas koguduse leeritoas ka kirikumuusikakooli ehk köstri kooli, mis sarnanes Püha Vaimu köstri Friedrich Schotteri koolile Kaasani ja Liivalaia nurgal (tuntud Luise-kooli nime all).

Sajandivahetusel tegutses koguduses organistina Johannes Busch, kes oli tuntud ajakirjaniku **August Buschi** (1868–1922) üks vendadest. Olles iseõppija, mis oli tol ajal Eesti soost köstrite ja koguduse organistide puhul tavapärane, sai ta kenasti hakkama koraalide ja eelmängudega. A-il 1904–1914 töötas Kaarlis organistina **Theodor Tedder**, kes kuulus esimeste Ees-

ti soost muusikute sekka, kes olid saanud juba kõrgema muusikalise hariduse. Selle auväärse nimistu alguses on Peterburi konservatooriumi lõpetanud viuldaja, flötist, laulja ja helilooja Carl Friedrich Karell-Jakobson (1791–1857) ja ta vennatütar Emilia, kes lõpetas 1874. a Peterburi konservatooriumi Gustav Krossi (1831–1885) klaveriklassi. Ja meie üldises muusikaelus muidugi väga hästi tuntud Johannes Kappel (1855–1907), Miina Härma (1864–1941), Konstantin Türrpu (1865–1927) ja Rudolf Tobias (1873–1918).

Theodor Aleksander Tedder sündis 26. XI 1871 Juuru-Maidlas, kus ta isa Juhan Tedder oli kooliõpetaja ja hiljem 1883–1918 Juuru kihelkonna köster. Õppides Tallinnas Nikolai gümnaasiumis, võttis Theodor Tedder ühtlasi orelitunde 1885. a-st Tallinna toomkirikus organistina töötanud tunnustatud orelisolistilt Ernst Reinicke'lt (1856–1911), kes oli oma hariduse saanud Leipzgis Paul Homeyeri juures. Reinicke oli näiteks ka Rudolf Tobiase ning August Topmani õpetaja ja ilmselt tema otsesel innustusel õppis Theodor Tedder 1893–1896 Leipzigi konservatooriumis (orel Robert Papperitz, kompositsioon Salomon Jadassohn). Lõpetamise järel tegutses ta Tallinnas klaveriõpetajana, juhtas „Lootuse“, Käsitöölise Seltsi ja „Lyra“ koori, oli 1900–1904 Tallinna roomakatoliku kiriku ja 1904–1914 Kaarli kiriku organist. A-il 1898–1901 oli ta ühtlasi August Buschi väljaandel ilmuva „Eesti Postimehe“ noodikaasande „Muusiku-Lisaleht“ tegevtoimetaja, mis oli pärast 1885–1897 ilmunud Karl August Hermannini (1851–1909) „Laulu ja mängu lehte“ tähtsaim perioodiline noodiväljaanne. Ta tegi mitmeid kontserdireise koos tuntud sopranite Aino Tamme (1864–1945) ja Paula Brehm-Jürgensoniga (1877–1941). Olgu siinjuures lisatud, et Tallinna eestlaskonna hulgas algas vokaalsümfooniiliste suurvormide viljelemine 1904. a, mil August Topman läks Tallinna Jaani koguduse organistiks ja moodustas seal oratooriumikoori. Ja kui 1907. a asutati Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku Muusikaselts, siis oli August Topmani kõrval lühikest aega selle teine dirigent Theodor Tedder. Koor, mis kasvas 100-liikmeliseks, esitas klassikaliste oratooriumide kõrval ka teisi koorile loodud suurteoseid. Theodor Tedderi järel abistas August Topmani ka hilisem Kaarli organist Mihkel Lüdig.

Theodor Tedder suri 6. I 1914 Tallinnas. *Järgneb.*

Muusikateadlane Ene Pilliroog

26. mail toimus remondi heaks annetanute vahel Leonhard Lapini akrüülmaali „Sisemaastik“ loosimine

Peaauhinna võitis Alfred Heilu, kes annetas maali kogudusele.

Lohutusauhinnad võitsid: Aino Plank (snd 1939), Aino Vaimel, Heli Poobus, Helja Voosemaa, Külli Nopri, Maarja Nigulas, Merike Martinson, Merle Kold, Piret Riim, Rutt Kukk ja Tõnu Noormets.

Auhinnad saab kätte koguduse kantseleist.

JUULI KIRIKUS...

ISSANDA TEENISTUSES

Järelikult ei ole te nüüd enam võõrad ja majalised, vaid pühade kaaskodanikud ja Jumala kodakondsed. Ef 2:19

P 30. juuni kl 10.00 Missa, Leeripüha

E 01. juuli kl 13.00 Missa

T 02. juuli kl 17.30 Muusikaõhtu

Piret Aidulo – orel

ARMASTUSKÄSK

Nõnda ütleb Issand, kes sind on loonud: Ära karda, sest ma olen sind lunastanud, ma olen sind nimepidi kutsunud, sa oled minu päralt! Js 43:1

P 07. juuli kl 10.00 Missa

E 08. juuli kl 13.00 Missa

T 09. juuli kl 17.30 Muusikaõhtu

Kristiina Hoidre – orel

N 11. juuli kl 19.00 Kontsert

Maria Listra; Jazzi Zahharov

KIRGASTATUD KRISTUS

Sinu kohal koidab Issand ja sinu kohal nähakse Tema auhiilgust. Js 60:2

P 14. juuli kl 10.00 Missa

E 15. juuli kl 13.00 Missa

T 16. juuli kl 17.30 Muusikaõhtu

Moskva vanamuusika ansambel Da camera e da chiesa. Solistid: Viktor Felitsiant – viiul, Valeria Golovko – sopran, Nadežda Panfjorova – mezzosopran, Piret Aidulo – orel

TÕDE JA EKSITUS

Käige nagu valguse lapsed - valguse vili on ju igasuguses headuses ja õigluses ja tões. Ef 5:8-9

P 21. juuli kl 10.00 Missa

E 22. juuli kl 13.00 Missa

T 23. juuli kl 18.30 Kontsert

Yale'i Ülikooli segakoor Ameerikast

USTAVUS JUMALA ANDIDE KASUTAMISEL

Igäähelt, kellele on antud palju, nõutakse palju, ja kelle hoolde on jäetud palju, sellelt küsitakse veel rohkem. Lk 12:48

P 28. juuli kl 10.00 Missa

E 29. juuli kl 13.00 Missa

T 30. juuli kl 17.30 Muusikaõhtu

Veera Taleš – sopran; Toomas Bubert – viiul; Marika Kahar – orel

KALMISTUPÜHAD 2013

7. juulil kell 13 Rohuneeme kalmistul. Viimsi Püha Jaakobi kogudus

7. juulil kell 16 Liiva kalmistul. Nõmme Rahu kogudus

21. juulil kell 13 Naissaarel kiriku ja surnuaiapüha.

Tallinna Rootsi-Mihkli kogudus

Leerikool

11.09.2013–08.12.2013

11.11.2013 – 09.03.2014

19.02.2014 – 18.05.2014

21.04.2014 – 06.07.2014

TEELISTE KIRIK

01. mai – 30. september

E, K, N, R kell 10-15

T kell 13-19

Ootame appi kiriku valvureid!

Kontakt: Jaanus Ruiso, Rein Vragel

KIRIKU KORISTAMINE

Reedeti kell 9 hommikul.

Olete oodatud!

KOGUDUSE KANTSELEI

(1. juuni - 31. august)

E, T, N kell 10–13

K kell 10–13, 16–18

R suletud

Õpetaja Jaak Aus

Esmaspäev 11–13, Teisipäev 10–13

Kolmapäev kell 11–13, 16–18

puhkusel: 08.07–01.08.2013

Abiõpetaja Kaisa Kirikal

Neljapäev kell 14–16

puhkusel: 26.06–07.07.2013

05.08–22.08.2013

Diakon Saima Sellak-Martinson

Neljapäev kell 11–13

puhkusel: 08.07–02.08.2013

27.08–30.08.2013

telefon: 619 9100, 619 9101

e-post: tallinna.kaarli@eelk.ee

kodulehekül: www.kaarlikogudus.eu

Facebook: Kaarli Sõprade Klubi

pank: SEB 10022004706006,

Swedbank 221011214295

annetused remondi heaks:

Swedbank 221040614950